

Pieejamības veicināšana skatuves mākslā un kultūrā

www.theatre.lv

Vadlīnijas

Šīs vadlīnijas paredzētas radošo nozaru pārstāvjiem un citiem interesentiem, kuri vēlas padarīt savus rīkotos notikumus pieejamus plašākam sabiedrības lokam, konkrētāk – cilvēkiem ar dažāda veida invaliditāti (redzes, dzirdes, kustību un garīga rakstura traucējumiem). Vadlīnijas ir izstrādātas sadarbībā ar pieejamības ekspertiem, balstoties uz Latvijas Jaunā teātra institūta īstenotajiem semināriem skatuves mākslas un kultūras nozares profesionāļiem.

Kā lietot vadlīnijas

Vadlīnijas ir izveidotas secīgi pa soļiem. Sākumā aplūkota pieejamības un iekļaušanas filozofija, tad atklātas nianse, kas jāņem vērā, ja vēlaties piesaistīt dažādu auditoriju. Tālāk uzskaitītas būtiskākās lietas, par kurām jādomā, lai savus notikumus vai mākslas darbus veidotu pieejamus visiem. Ir lietas, kas ir specifiskas katram invaliditātes veidam, bet daudz kas ir visiem kopīgs. To norāda atbilstoši simboli, kas izmantoti visās vadlīnijās:

Cilvēki ar kustību traucējumiem

Cilvēki ar redzes traucējumiem

Cilvēki ar dzirdes traucējumiem

Cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem

Seko simboliem, lai atrastu sev interesējošo informāciju!

Saturs

1

Pieejamība un iekļaušana

Šajā sadaļā aprakstīts, kas ir pieejamība un iekļaušana, par ko jādomā, lai to veicinātu

1. lpp.

2

Mērķa grupas un to vajadzības

Šajā sadaļā uzskaitītas mērķa grupas, par kurām domājam, kad runājam par pieejamību un iekļaušanu

2.-3. lpp.

3

Pamatprincipi

Šajā sadaļā minēti galvenie pamatprincipi, kas jāievēro, domājot par pieejamību un iekļaušanu

4.-7. lpp.

4

Soļi

Šajā sadaļā aprakstīti konkrēti soļi, kas jāveic un jāievēro, lai nodrošinātu piekļuvi pasākumam pēc iespējas dažādām mērķa grupām

8. lpp.

5

Pieredzes stāsti

Šajā sadaļā pausti pieredzes stāsti, cik dažādi tiek uztverta māksla un kultūra

9. lpp.

6

Resursi

Šeit atrodami avoti tālākai izpētei un informācija par dažādām mērķa grupām

10. lpp.

1

Pieejamība un iekļaušana

Pieejamība un iekļaušana, par ko jādomā, lai to veicinātu

Sabiedrību raksturo dažādība. Ir pašsaprotami, ka ikvienam ir vienlīdzīgas iespējas. Tas attiecas arī uz kultūras un mākslas pieejamību. Jo īpaši mākslas un kultūras joma var būt lieliska platforma dažādības svētkiem. Tā sniedz iespēju būt kopā un mācīties vienam par otru.

Šīs vadlīnijas ir tieša atbildes reakcija tam, ka mākslai un kultūrai ir jābūt pieejamām ikvienam; tās izglīto par to, kā to panākt. Skaidrs, ka aspektu ir daudz. Bet šajā materiālā ir apkopoti paši pirmie speramie soļi radošās jomas pieejamībai ikvienam.

Ir svarīgi domāt par pieejamības aspektu jau pēc iespējas agrāk – notikuma idejas rašanās procesā. Jau laicīgi to plānojot, iespējams panākt nozīmīgu efektu, izmantojot nelielus resursus. Tas, ka vides pieejamība ir dārga un sarežģīta, ir mīts. Svarīga ir attieksme un radoša pieeja, kā arī pašas mērķa grupas iesaiste jau pakalpojuma izveidē.

Šajā materiālā apkopoti kultūras sākumu pamatelementi, kuriem jau no paša sākuma ir jāpievērš uzmanība, lai veicinātu ikvienam pieejamu piedāvājumu.

2

Mērķa grupas un to vajadzības

Mērķa grupas, par kurām domājam, kad runājam par pieejamību un iekļaušanu

Kad domājam par vides pieejamību un iekļaušanu, mēs domājam par dažādu cilvēku iesaisti. Un runa nav tikai par cilvēkiem ar invaliditāti, bet plašāku sabiedrību kopumā. Mums vienmēr jāpatur prātā, ka sabiedrībā valda dažādība un jāspēj būt atvērtiem visiem. Veidojot mākslas vai kultūras notikumu, mēs vēlamies, lai to apmeklē pēc iespējas plašāks cilvēku loks. Universālais dizains ir domāšanas virziens, kas nosaka, ka pati galvenā vērtība ir cilvēks, tā ērtības un drošība ir galvenie humānas vides veidošanas kritēriji. Universālais dizains ļauj mums saglabāt plašāku domāšanu. Tas norāda, kā iesaistīt ne tikai cilvēkus ar dažāda veida invaliditāti, bet arī dažāda vecuma, spēju, izmēru u.c. atšķirīgām iezīmēm. Vispirms būtu jādefinē, kas ir tā mērķa grupa vai grupas, ar kurām vēlamies strādāt. Tad, vērsoties pie pašas mērķa grupas (vai to pārstāvošajām organizācijām), jānoskaidro viņu vajadzības.

Cilvēki ar kustību traucējumiem

Kustību traucējumi var būt ļoti plašā spektrā. Sākot ar grūtībām staigāt, nestabilu gaitu līdz pat nespējai pārvietoties, kad tiek lietoti palīg līdzekļi.

Cilvēki ar dzirdes traucējumiem

Dzirdes traucējumi var būt sākot no vieglas līdz izteikti smagas dzirdes pakāpes zudumam. Cilvēki, kuri ir vājdzirdīgi, saziņā var izmantot dažādas palīgierīces.

Cilvēki ar redzes traucējumiem

Redzes traucējumi var būt sākot no vieglas vājredzības līdz pat pilnīgam redzes zudumam. Var būt nepieciešami palīg līdzekļi, lai pārvietotos vai uztvertu informāciju.

Cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem

Psihiska saslimšana vai garīgās (intelektuālās) attīstības traucējumi ierobežo cilvēka spējas strādāt un aprūpēt sevi, kā arī apgrūtina iekļaušanos sabiedrībā.

Organizācijas

Viens cilvēks nevar zināt visu. Jo īpaši, sākot darīt ko jaunu, ir pieņemami lūgt padomu tiem, kas zina vairāk. Šajā sadaļā apkopotas organizācijas, kuras pārstāv dažādās cilvēku grupas. Tās ir tikai dažas no daudzajām, kas Latvijā darbojas cilvēku ar invaliditāti interešu aizstāvībā.

Cilvēkiem ar kustību traucējumiem

1. Invalīdu un viņu draugu apvienība "Apeirons"
www.apeirons.lv
2. Radošā apvienība COLORIZE
(tieši kultūras jomā)
www.facebook.com/colorize.ngo/

Cilvēkiem ar redzes traucējumiem

1. Latvijas Neredzīgo biedrība
www.lnbiedriba.lv
2. Liepājas Neredzīgo savienība
www.redzigaismu.lv

Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem

1. Latvijas Nedzirdīgo savienība
www.lns.lv
2. Latvijas Vājdzirdīgo atbalsta asociācija "Sadzirdi.lv"
www.sadzirdi.lv

Cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem

1. Rīgas pilsētas "Rūpju bērns"
www.facebook.com/rupjubeerns/
2. Latvijas Autisma apvienība
www.autisms.lv

3

Pamatprincipi

Pamatprincipi, kas jāievēro, domājot par pieejamību un iekļaušanu

Svarīgi, lai cilvēks iespējami daudz pats spēj visu veikt un iesaistīties. Videi jābūt pietiekoši nodrošinātai, lai ievērotu **neatkarības principu**, kas ir arī drošības aspekts. Piemēram, nešana pa kāpnēm var būt ļoti bīstama, tāpēc no tās jācenšas izvairīties – tas nav risinājums.

Būtiska ir **informācijas pieejamība**. Mēs varam izveidot pilnībā pieejamu pasākumu, taču, ja mājaslapā vai citur nebūs informācijas par to, mērķa grupa par to neuzzinās un nevarēs ierasties. Īpaši svarīgi ir arī **komunicēt ar organizācijām**, kurās pulcējas attiecīgās mērķa grupas.

Vēl noteikti jāizvērtē **cenu politika**. Ja vēlamies, lai dažādi cilvēki pēc iespējas vairāk apmeklē mūsu pasākumus, jādomā arī par ekonomiskajiem aspektiem un pieejamību ikvienam no finansiālā viedokļa. Tāpat cilvēki ar invaliditāti bieži vien dodas uz pasākumiem ar savu asistentu. Labā prakse ir piedāvāt vai nu atlaidi, vai dot atvieglojumu vienai ieejas biļetei, piemēram, nodrošinot bezmaksas ieeju asistentam. Arī notikumiem, kam ir nodrošināta pilna pieejamība.

Attieksmei pret cilvēkiem ar jebkāda veida invaliditāti jābūt vienlīdzīgai. Tāpat arī jādomā par to, **kādu valodu lietojam**.

Jāizvairās no vārda “invalids” lietošanas, kas, tulkojot no angļu valodas, nozīmē “nederīgs”. Tā vietā korekti ir teikt – cilvēks ar invaliditāti. Arī apzīmējumu “akls”, “kurls” lietošana ir novecojusi un uzskatāma par aizvainojošu. Jālieto termini neredzīgs, vājredzīgs, cilvēks ar dzirdes traucējumiem vai grūtībām un tamlīdzīgi. Mūsu attieksmei jāparādās it visā. Arī valodā, kādu izmantojam.

Ja vēlamies izveidot pēc iespējas pieejamāku pasākumu, būtiska ir **konsultēšanās ar mērķa grupu vai organizācijām**, kuras to pārstāv. Vides pieejamība bieži vien slēpjas niansēs. Un katrs gadījums ir individuāls. Tāpat arī vajadzības mēdz atšķirties. Tāpēc ir vides pieejamības eksperti, kuri pārzina pieejamības standartus un kuriem ir liela pieredze. Šis kontakts jāuztur visās projekta fāzēs – idejas tapšanā, sagatavošanās procesā, realizēšanas laikā un arī pēc tam. Turklāt tas jā dara regulāri.

Ļoti būtiska ir **atgriezeniskā saite** gan no mērķa grupas, gan iesaistītajām organizācijām, lai savu darbību varētu uzlabot. Atklāsies vēl daudz nianse, kas jāmaina.

Tālāk uzskaitītas galvenās lietas, kurām jāpievērš uzmanība, domājot par vides pieejamību cilvēkiem ar dažāda veida invaliditāti.

Viegla valoda

Viegla, visiem saprotama valoda ir nepieciešama ikvienam. Tas ir stereotips, ka tā ir domāta tikai cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem. Arī cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem būs vieglāk uztvert informāciju, ja teksts būs vienkāršots. Tāpēc ļoti svarīgi ir lietot vienkāršu valodu it visos materiālos - bukletos, izstāžu aprakstos, katalogos, brošūrās, mājaslapā u.c.

Vairāk par vieglās valodas pamatprincipiem:

www.vieglavaloda.lv

Informācijas pieejamība

Visai informācijai, kas ir ievietota digitāli, ir jāatbilst tīmekļa piekļūstamības vadlīnijām, lai to ar speciālām programmām varētu nolasīt arī cilvēki ar redzes traucējumiem. Attēliem jāpievieno alternatīvais teksts, kurā ietverts šis apraksts par tajā redzamo. Video failiem jāpievieno subtitri. Šie ir tikai daži vienkārši veidi, kā padarīt savu digitālo saturu pieejamu un draudzīgu ikvienam.

Vairāk par digitālo pieejamību:

<https://pieklustamiba.varam.gov.lv/#sakums>

Tāpat informācijas pieejamība nosaka to, ka gan drukātajos materiālos, gan internetā jābūt ievietotiem pieejamības aprakstiem. Tajos jāiekļauj informācija, kā nokļūt uz notikuma vietu, kā arī jāapraksta pieejamības situācija telpās, labierīcībās, arī cenu politika utt.

Vides pieejamība

Organizējot pasākumu iekštelpās vai ārpus tām, vienmēr jāņem vērā vides pieejamība. Sākot ar infrastruktūru, jāiztēlojas, kā cilvēki ieradīsies. Vai autostāvvietā ir ērta? Vai ikvienam ir viegli piekļūt ieejai? Vai telpās nav sliekšņu un citu šķēršļu? Vai tās ir pietiekoši plašas? Vai ir norādes cilvēkiem ar redzes un dzirdes traucējumiem? Ir daudz nianšu, kas jāņem vērā, un nav divu vienādu situāciju, tāpēc noteikti vērsieties pēc padoma. Vides pieejamības risinājumi pieprasa radošu pieeju un uzmanību pret detaļām.

Vairāk par vides pieejamību:

www.videspieejamiba.lv

Norādes

Norādes ir ļoti svarīgas, lai visiem pieejamo vidi varētu arī pienācīgi lietot un saprast. Norāžu trūkums var traucēt to izmantot pilnvērtīgi. Cilvēkiem ar redzes traucējumiem svarīgi, lai ēkas galvenā ieeja būtu viegli atrodama un atpazīstama, pateicoties vizuālajam (kontrastainas krāsas) un taustāmajam (dažādi materiāli) kontrastam. To iespējams panākt ar atšķirīgām grīdas segumu krāsām. Norādes ir būtiskas arī cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem, lai viņi viegli orientētos telpā. Un tām jābūt viegli saprotamām ikvienam – arī cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, bērniem, senioriem...

Vairāk par norādēm Liepājas Neredzīgo biedrības izstrādātajās vadlīnijās:

[vides-pieejamibas-vadlinijas-liepaja-2012.doc \(live.com\)](http://vides-pieejamibas-vadlinijas-liepaja-2012.doc)

Pietiekams apgaismojums

Vājredzīgiem cilvēkiem nepieciešams labs apgaismojums, lai varētu orientēties telpā un uztvert informāciju, sekot norādēm. Tas ir svarīgi arī drošībai, lai nepakļuptu, piemēram, aiz pakāpiena. Arī cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem būtisks ir pietiekams apgaismojums, kas atvieglo informācijas uztveršanu. Ja pieaicināts zīmju valodas tulks, viņš jāizgaismo. Tas reizēm var būt izaicinoši vietās, kur nepieciešams tumšināts apgaismojums, piemēram, teātros un kino.

Vairāk par pietiekamu apgaismojumu (angļu val.):

<https://lowvision.preventblindness.org/2013/07/06/lighting-for-low-vision/>

Surdotulks jeb zīmju valodas tulks

Surdotulks ir profesionālis, kurš tulko no latviešu skaņu valodas uz zīmju valodu un otrādi, nodrošinot saziņu starp nedzirdīgu un dzirdīgu cilvēku. Jāņem vērā, ka katrai valodai ir sava zīmju valoda. Ne visi cilvēki, kuriem ir dzirdes traucējumi, prot zīmju valodu. Ņemot vērā cilvēku ar dzirdes traucējumiem vajadzības, jādomā, kā padarīt saprotamu jebkuru audiālu informāciju – vai tā būtu runātā valoda, mūzika vai citas skaņas.

Vairāk par surdotulku:

<https://rc.lns.lv/zvt/>

Akustiskā cilpa

Akustiskā cilpa jeb dzirdes cilpa ir sistēma, kas ļauj cilvēkiem, kuri lieto dzirdes aparātus, uztvert runātāju pa tiešo, bez fona trokšņiem. Lai arī varbūt izklausās sarežģīti, sistēma ir visai vienkārša un pasaulē plaši tiek izmantota jau gadu desmitiem.

Vairāk par akustisko cilpu:

https://www.lm.gov.lv/sites/lm/files/data_content/dzirdes-telpa_mezavilka1.pdf

Vizuālā informācija

Cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem ļoti būtiska ir jebkāda vizuālā informācija, jo tas ir veids, kā viņi var uztvert apkārtējo pasauli. Jādomā, kā skaņu padarīt redzamu. Piemēram, trauksmes signāli mēdz būt vibrējoši vai ar mirgojošu gaismu. Turpretī, domājot par cilvēkiem ar redzes traucējumiem, jādomā par palielinātiem tekstiem un uzrakstiem (it visos materiālos). Ļoti būtiski ir kontrasti (tumša krāsa pret gaišu). Tas neattiecas tikai uz tekstu, bet arī vidē esošajiem objektiem.

Vairāk par informācijas vizualizāciju:

https://m.esfondi.lv/upload/00-vadlinijas/pieejamiba_12042018_lm_vadlinijas.pdf

Kā sagatavot tekstu cilvēkiem ar redzes traucējumiem (angļu val.):

https://www.kennedy-center.org/globalassets/education/networks-conferences--research/research--resources/lead-resources/tipsheet_formatting_large_print_programs.pdf

Braila raksts

Braila raksts ir rakstības veids, kuru izmanto cilvēki ar redzes traucējumiem, lai varētu uztvert tekstu un rakstīt. Tie ir nelieli izciļņi, kurus var uztvert ar pirkstu galiem. Tos izmanto gan uz papīra, gan informācijas nodošanai sabiedriskās vietās, piemēram, liftā un norādēs.

Vairāk par braila rakstu:

<https://neredzigobiblioteka.lv/nodalas/braila-rakstu-nodala/>

Audio un video

Jābūt iespējai regulēt audio, lai cilvēki ar lielu dzirdes zudumu to varētu pielāgot savām vajadzībām. Video noteikti jāpievieno subtitri (vēlams arī informācija par citām fonā notiekošajām skaņām, piemēram, putnu čivināšanu, durvju zvanu u.tml.). Subtitru izmēram jābūt nedaudz lielākam nekā ierasts, lai tos redzētu cilvēki ar redzes traucējumiem.

Šeit var uzzināt, kā multimedijus padarīt draudzīgākus visiem (angļu val.):

<https://www.washington.edu/doit/creating-video-and-multimedia-products-are-accessible-people-sensory-impairments>

Pavadonis-asistents

Cilvēkus ar redzes, dzirdes, kustību un garīga rakstura traucējumiem var pavadīt asistents. Asistenta galvenā funkcija ir palīdzēt izdarīt to, ko pati persona nespēj. Pavadonim ir jābūt kā ēnai. Arī komunikācijā atceries sarunāties ar pašu personu ar invaliditāti. Svarīgi ir padomāt par pavadonu-asistentu cenu politiku (bieži vien 2 biļešu vietā jāmaksā tikai par 1). Tomēr ne vienmēr cilvēki ierodas ar asistentiem, tāpēc ir labi, ja darbinieki ir apmācīti un viņiem ir pamatzināšanas palīdzības sniegšanā.

Vairāk par asistentu pakalpojumu:

https://www.lm.gov.lv/lv/asistenta-pakalpojums-pasvaldiba-cilvekiem-ar-invaliditati?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Suns-pavadonis

Suņi-pavadoņi ir speciāli dresēti suņi, apmācīti palīdzēt cilvēkiem ar ierobežotām spējām. Šāds suns var pavadīt gan cilvēku ar redzes, dzirdes, kustību u.c. traucējumiem. Atceries – suns ir darbā, un tā galvenais uzdevums ir palīdzēt cilvēkam, tāpēc nenovērs tā uzmanību! Suns drīkst doties ar cilvēku, kuru tas pavada, it visur, kur tas nepieciešams.

Vairāk par suņiem-pavadoņiem:

<https://www.teodors.org/suni/>

4

Soļi

Konkrēti soļi, kas jāveic un jāievēro, lai nodrošinātu piekļuvi pasākumam pēc iespējas dažādām mērķa grupām

1

Labā griba un īstā attieksme

Pirmais solis ir vēlēšanās uzlabot savus pasākumus un padarīt tos pieejamus plašākam sabiedrības lokam. Fokusējiet savu attieksmi uz atvērtību un vienlīdzīgu attieksmi!

2

Mērķa grupas apzināšanās

Uz kuru mērķa grupu vai vairākām fokusēsieties šoreiz? Īpaši, ja darāt to pirmoreiz, var būt ļoti liels informācijas apjoms, kas jāaptver. Varbūt jāsāk ar 1–2 mērķa grupām.

3

Mērķa grupas vajadzību apzināšanās

Sazinieties ar cilvēkiem no mērķa grupām vai organizācijām, kuras tos pārstāv. Pieejamība slēpjas niansēs un nav divu vienādu gadījumu.

4

Plāna izveide

Izveidojiet rīcības plānu ar darbiem, kas jāizdara, lai veicinātu vides pieejamību un iekļaušanu. Padomājiet par visiem posmiem, piemēram, par to, kā mērķa grupa ieradīsies uz pasākumu (infrastruktūra, nokļūšana, transports utt.).

5

Atkārtota un regulāra saziņa ar mērķa grupu

Veidojiet stabilu sadarbību ar mērķa grupu un veiciet uzlabojumus, ja tie nepieciešami. Aiciniet cilvēkus testēt risinājumus pirms piedāvājat tos plašākai sabiedrībai.

6

Informācijas izplatīšana

Informējiet par saviem pakalpojumu uzlabojumiem un aiciniet sabiedrību tos izmantot.

5

Pieredzes stāsti

Šajā sadaļā pausti pieredzes piemēri, cik dažādi uztveram mākslu un kultūru

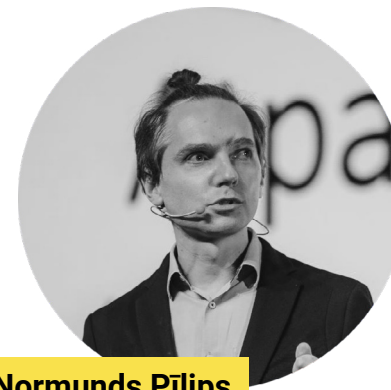
Lība Bērziņa

“Kad es biju Londonā, es uzgāju bukletīnu, kur bija visi pilsētā esoši kultūras pasākumi. Manas acis iepletās, kad ieraudzīju, cik plašs ir piedāvājums tieši cilvēkiem ar dažāda veida invaliditāti. Teju pie katra notikuma bija vairāki simboli, kas norādīja, ka pasākums ir pieejams, piemēram, cilvēkiem ar kustību traucējumiem, redzes traucējumiem u.c. Šādos brīžos es jutos kā pilnvērtīgs cilvēks. Ka man atkal nav jāzvina, jāmeklē un jādomā, kur tieku un kur ne. Man liekas tikai normāli, ka es varu izvēlēties no pasākumu klāsta atbilstoši savām interesēm, nevis atkal to, kur es tīri fiziski tieku tiekšā.”

Inese Immure

“Kultūras dzīves notikumi ir manas dzīves daļa, lai gan tos nevaru baudīt pilnā mērā, jo joprojām jāsaskaras ar pieejamības trūkumu. Latvijā tikai dažas izrādes ir titrētas latviešu valodā, pārējos teātros jācenšas sēdēt tuvu skatuvei un lasīt no lūpām. Kinoteātros latviešu filmām subtitrus nemēdz piedāvāt. Kāpēc?! “Pilsēta pie upes” bija latgaliešu valodā, bet subtitri latviešu valodā – redz, var taču, ja grib. Muzejus un galerijas apmeklēju nedzirdīgo grupā ar gidu un zīmju valodas tulku. Laiks arī šajā jomā arvien vairāk iekļaut jaunās tehnoloģijas!”

Normunds Pīlipsis

“Man patīk apmeklēt kultūras pasākumus, taču tos apmeklēju tikai kopā ar kādu. Pavadonis man palīdz orientēties nepazīstamā vietā starp daudziem cilvēkiem, kur doties, pastāsta, kas ir redzams telpā un pašā performancē, palīdz vāji apgaismotās telpās atrast brīvo vietu. Dēļ tā šādi pasākumi man saistās ar nepatīkamu sajūtu, ka savam tuviniekam nedodu iespēju atpūsties, bet gan rūpēties par mani. Patiesībā šo var novērst ar gudru apgaismojumu, kontrasta krāsām, austiņās piedāvātu papildus audio skaidrojumu un citiem palīdzošiem elementiem. Ceru, ka tie tiks ieviesti arī te, Latvijā...”

6

Resursi

Avoti tālākai izpētei un informācija
par dažādām mērķa grupām

Papildu resursi

Kā padarīt teātrus pieejamus visiem (angļu val.): http://www.weareunlimited.org.uk/wp-content/uploads/2015/12/Unlimited_ProducersResourcePack-Dec-2015-v2.pdf

Pieejamība teātrī (angļu val.): https://scholarlycommons.obu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1647&context=honors_theses

Par teātru pieejamību (angļu val.): <https://cpb-us-e1.wpmucdn.com/blogs.gwu.edu/dist/7/3946/files/2021/05/A-Nearly-Comprehensive-Guide-to-Creating-an-Accessible-Theatre-Melanie-Malson.pdf>

Par digitālās vides pieejamību (angļu val.): <https://webaim.org/resources/>

Video par teātru pieejamību (angļu val.): <https://www.theatrecrafts.com/pages/home/topics/accessible-theatre/>

Resursi un labās prakses piemēri (angļu val.): <https://www.disabilityartsinternational.org/resources/>

Mākslas platforma cilvēkiem ar invaliditāti (angļu val.): <https://weareunlimited.org.uk/resources/>

Resursi un labās prakses piemēri (angļu val.): <https://weareunlimited.org.uk/resources-from-our-friends/>

Mākslas pieejamība Austrālijā (angļu val.): <https://artsaccessaustralia.org/resources/>

Izmantotie attēli

Foto no 2020. gada Starptautiskā jaunā teātra festivāla "Homo Novus" izrādēm – Rozanas Keidas "Doties:Sadoties" un Frančeskas Grilli "Dzirksteles". Foto autors: Aivars Ivbulis

Satura autori:

Normunds Pīlups / Pieejamības eksperts

Inese Immure / Nedzirdīgo kultūras eksperte

Lība Bērziņa / Iekļaušanas eksperte

Latvijas Jaunā teātra institūts

www.theatre.lv

2021

Dizains:

Lība Bērziņa

COLORIZE

**RĪGAS DOMES
IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS UN
SPORTA DEPARTAMENTS**

Vadlīnijas izstrādātas projektā "Paplašinātā pieeja laikmetīgajai skatuves mākslai" un tas tiek līdzfinansēts Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sabiedrības integrācijas programmas ietvaros.